Cours de tibétain - analyse - 21e pratique

Les 37 pratiques des bodhisattvas - Analyse

21e pratique : “abandonner l’attachement aux objets de désir”

༢༡) འདོད་པའི་ཡོངས་སྤྱོད་ལ་ཞེན་པ་སྤོང་བ།

འདོད་པའི་ཡོན་ཏན་ལན་ཚྭའི་ཆུ་དང་འདྲ། །
ཇི་ཙམ་སྤྱད་ཀྱང་སྲེད་པ་འཕེལ་བར་འགྱུར། །
གང་ལ་ཞེན་ཆགས་སྐྱེ་བའི་དངོས་པོ་རྣམས། །
འཕྲལ་ལ་སྤོང་བ་རྒྱལ་སྲས་ལག་ལེན་ཡིན། །

21) Les objets du désir sont comme l'eau salée;
Plus on y goûte, plus on en a soif:
Se détourner sur-le-champ des sources d'attachement,
C'est agir en bodhisattva.[1]

21) La qualité du désir est semblable au sel,
Plus on en jouit (plus on s’en sert), plus la soif va augmenter.
Quelque soient les choses envers lesquelles il y a de la saisie et de l’attachement,
Immédiatement y renoncer est la pratique des filles et des fils des vainqueurs.[2]

༢༡) [འདོད་པ+འི་+ཡོངས་སྤྱོད་+ལ་] [ཞེན་པ་སྤོང་བ]།

[འདོད་པ+འི་+ཡོན་ཏན་] [ལན་ཚྭ+འི་+ཆུ་+དང་+འདྲ]། །
[ཇི་ཙམ་སྤྱད་+ཀྱང་] [སྲེད་པ་] [འཕེལ་བ+ར་+འགྱུར]། །
[གང་+ལ་] [ཞེན་ཆགས་སྐྱེ་བ+འི་+དངོས་པོ་+རྣམས]། །
[འཕྲལ་+ལ་+སྤོང་བ་] [རྒྱལ་སྲས་ལག་ལེན་ཡིན]། །

---

[1] Traduction Padmakara.

[2] Traduction littérale jm.

Vocabulaire 21e pratique

👉 Vous retrouverez des informations concernant les particules dans le document qui présente un résumé des explications du Clair Miroir.

འདོད་པ་	désir
ལོངས་སྤྱོད་	goûter, jouir, possession, richesse, expérimenter
ཞེན་པ་	saisir, avidité (v. non-volitif)
སྤོང་བ་	abandonner, renoncer སྤངས་པ་/ སྤོང་བ་/ སྤང་བ་/ སྤོངས་/ (v.v)
ཡོན་ཏན་	qualité
ལན་ཚྭ་	sel
ཆུ་	eau
ཆུ་དང་འདྲ་བ་	semblable à l’eau

Note de Tony Duff : “འདྲ་བ་ : 1) est souvent utilisé dans la construction དང་འདྲ་བ་ qui signifie "avec une similitude avec cela (mentionné avant le terme lui-même)". Par exemple, [TC] གཞན་དོན་ལའང་རང་དོན་དང་འདྲ་བར་ལྟ་བ། "voir que les objectifs des autres sont essentiellement les mêmes que les siens" ; ཆང་གིས་ར་བཟི་ནས་རོ་དང་འདྲ་བར་གྱུར་པ། "après s'être enivré de bière, il est devenu comme un cadavre". 2) Lorsqu'il est placé dans une construction négative, il ne signifie pas seulement "dis-similaire", mais aussi "différent", "variable" et donc, dans certains cas, "divers". Par exemple, [TC] གནས་ཚུལ་མི་འདྲ་བ། "circonstances différentes" ou "circonstances variables" ; མི་རིགས་མི་འདྲ་བ། "diverses races" ; ཤ་མདོག་མི་འདྲ་བ། "diverses couleurs de peau”.

ཇི་ཙམ་	autant que
སྤྱད་	utiliser སྤྱད་པ་/ སྤྱོད་པ་/ སྤྱད་པ་/ སྤྱོད་ (v.v)

Le verbe est également utilisé pour traduire le sanskrit "bhoga" qui signifie avoir l'usage et le plaisir qui l'accompagne. Cela se traduit dans la phrase verbale tibétaine ལོངས་སུ་སྤྱོད་པ་ par "jouir", "utiliser pour son plaisir". D'où "utiliser", "jouir" et aussi, dans certains cas, "s'adonner à”. TD

སྲེད་པ་	soif, attrait puissant
འཕེལ་བར་འགྱུར་	augmenter (futur)
གང་ལ་	envers quoi que ce soit

ཞེན་ཆགས་	saisie et attachement
སྐྱེ་བ་	faire naître, produire (v. non-volitif སྐྱེས་པ་/ སྐྱེ་བ་/ སྐྱེ་བ་)
དངོས་པོ་	chose, matériel
འཕྲལ་ལ་སྤོང་བ་	abandonner, renoncer immédiatement

Un élément de base de la langue dont la signification est donnée ci-dessous. Il est combiné avec divers autres མིང་ noms grammaticaux ou ཚིག་ཕྲད་ connecteurs pour donner des mots qui contiennent son sens.

Le sens premier est quelque chose qui se produit très rapidement, tout d'un coup. Fréquemment utilisé pour indiquer une chose qui se produit directement / immédiatement en relation avec quelque chose d'autre. Il a donc le sens de "surgir, tout d'un coup" ou de "suivre immédiatement".

Il s'ensuit un sens secondaire qui est décrit dans toutes les sources tibétaines comme གནས་སྐབས་ temporaire. Il signifie quelque chose qui vient de surgir, basé sur quelque chose d'autre et qui n'est donc qu'un événement temporaire, qui appartient à un certain moment et à une certaine situation et qui cédera la place à quelque chose d'autre. Par exemple, འཕྲལ་བདེ་བ་ est glosé par [GCD] comme གནས་སྐབས་ཀྱི་བདེ་བ་. TD

Annexe : commentaire de Chökyi Drakpa

Au niveau de la 12e pratique commence une partie du texte consacrée à རྗེས་ཐོབ་ཏུ་རྐྱེན་ངན་ལམ་དུ་འཁྱེར་བ་ "intégrer les circonstances adverses dans le chemin lors de la post-méditation". Ce point est présenté en quatre points.

Le premier de ces quatre points མི་འདོད་པའི་ཆོས་བཞི་ལམ་དུ་འཁྱེར་བ་ est lui-même divisé en quatre points. Ils correspondent aux pratiques 12, 13, 14 et 15.[3]

Le deuxième de ces quatre points བཟོད་དཀའ་བ་ལམ་དུ་འཁྱེར་བ་ est lui-même divisé en deux points : 16e et 17e pratiques.

Le troisième des quatre points est divisé en deux : རྒུད་པ་ལམ་དུ་འཁྱེར་བ། "intégrer le déclin" 18e pratique et འབྱོར་བ་ལམ་དུ་འཁྱེར་བ། "intégrer la richesse" 19e pratique.

Le quatrième point, ཆགས་སྡང་གཉིས་ལམ་དུ་འཁྱེར་བ་ est divisé en deux, 20e et 21e pratiques. La 20e pratique སྡང་ཡུལ་ལམ་དུ་འཁྱེར་བ་ est l'intégration des objets d'aversion à la voie et la 21e pratique ཆགས་ཡུལ་ལམ་དུ་འཁྱེར་ཚུལ་ est l'intégration des objets d'attachement à la voie.

གཉིས་པ་ནི།

འདོད་པའི་ཡོན་ཏན་ལན་ཚྭའི་ཆུ་དང་འདྲ། །
ཇི་ཙམ་སྤྱད་ཅིང་སྲེད་པ་འཕེལ་བར་འགྱུར། །
གང་ལ་ཞེན་ཆགས་སྐྱེ་བའི་དངོས་པོ་རྣམས། །
འཕྲལ་ལ་སྤོང་བ་རྒྱལ་སྲས་ལག་ལེན་ཡིན། ཞེས་གསུངས།

དོན་ནི། འདོད་པའི་ཡུལ་གཟུགས་སྒྲ་དྲི་རོ་རེག་སོགས་མཛེས་ཤིང་སྣན་པ། ཞིམ་ཞིང་མངར་བ། འཇམ་ཞིང་ལེགས་པ་སོགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་པ་ལྷའི་དབང་པོའི་ལོངས་སྤྱོད་ལྟ་བུ་ཐོབ་ནའང་། ལན་ཚྭའི་ཆུ་འཐུང་བ་དང་འདྲ་བར་ཇི་ཙམ་སྤྱད་ཀྱང་ངོམས་པ་དང་ཚོག་པ་མེད་པར་སླར་སྲེད་པ་དང་སྡུག་བསྔལ་འཕེལ་བར་འགྱུར་བས་ན། སྲིད་པའི་ཕུན་ཚོགས་ལ་ཆགས་པ་ནི་འདི་དང་ཕྱི་མའི་ཉེས་དམིགས་ཤིན་ཏུ་མང་པོའི་འབྱུང་གནས་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་གང་ལ་ཞེན་ཆགས་སྐྱེ་བའི་དངོས་པོ་ལོངས་སྤྱོད་སྤྱི་དང་། བྱེ་བྲག་ཉེར་མཁོའི་ཡོ་བྱད་ཡིད་དུ་འོང་བ་[p86]ཆེ་ཆུང་ཅི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་དེ་རྣམས་ཡུན་དུ་མི་བསྟེལ་བར་ཞེན་ཆགས་འགོག་པའི་ཕྱིར་འཕྲལ་དང་འཕྲལ་ལ་གཏོང་ཞིང་སྤོང་བ་ནི་རྒྱལ་སྲས་རྣམས་ཀྱིས་ཆགས་ཡུལ་ལམ་དུ་འཁྱེར་ཚུལ་གྱི་ལག་ལེན་ཡིན་ནོ་ཞེས་པའོ། །

---

[3] Le premier sous-point de la première des ***quatre choses indésirables à intégrer à la voie*** est : 12e pratique : མི་རྔོ་ཐོགས་པ་ལ་བཟོད་པ་ "être patient face aux déconvenues". 13e pratique : སྡུག་བསྔལ་དང་ལེན་གྱི་བཟོད་པ། "la patience qui accepte volontairement les difficultés". 14e pratique : མི་སྙན་པ་ལ་བཟོད་པ། "la patience face aux blâmes". 15e pratique : སྨད་པ་ལ་བཟོད་པ། "la patience face aux reproches".